

עקרונות בניהול ההתערבות החינוכית בבתי הספר העל יסודיים ביום ההוקרה לפצועי צה"ל ונפגעי פעולות האיבה, תשפ"ה

יום ההוקרה חל כשהמלחמה עדיין בעיצומה, האובדן כה טרי, פצועים כה רבים בגוף ובנפש עדיין נמצאים בתהליכי שיקום והחלמה, החטופים עדיין בשבי, ומפונים רבים טרם שבו לביתם. לפיכך, **שיח ההוקרה הוא לפני הכל שיח על עוצמות הנפש, על תקווה וסיכוי.**

יום ההוקרה מעניק לתלמידים הזדמנות לפגוש מקרוב את סיפוריהן של דמויות מעוררות השראה ולהכיר תהליכי התמודדות. המפגש עם **סיפור פציעה**, או לעיתים אף עם **האדם הפצוע** עצמו אינו פשוט וחשוב להתכונן אליו עם התלמידים וללוות אותם במהלכו ואף לאחריו.

השיח, השיתוף והתמיכה מהווים גורמי הגנה הממתנים את ההשפעה של גורמי הסיכון ומאפשרים את בניית החוסן. לצד השיח על ההתמודדות המורכבת, חשוב להדגיש בשיח היבטים של חוסן אישי, נחישות וצמיחה ממשבר. אפשר להזמין את התלמידים לזהות בסיפור ביטויים של ערבות הדדית וחוסן משפחתי וקהילתי. חשוב לשזור במהלך השיח מסרים בנוי תקווה שמאירים את העוצמות הנפשיות של אותן דמויות ושל קרוביהן.

יש להפעיל שיקול דעת לגבי אופי הפעילות בהתאם לגיל הלומדים ולמאפייני הקהילה.

פעולות מומלצות לקראת יום ההוקרה

מיפוי מעגלי הפגיעות בכיתה

תכנון הפעילות החינוכית על פי המיפוי ומתוך רגישות לסיפורים האישיים של התלמידים ולמאפייני הכיתה וכחלק מהליווי ארוך הטווח של תלמידים ומשפחות על פי חוזר מנכ"ל ליווי ארוך טווח לתלמידים המתמודדים עם משבר מתמשך.

היוועצות

חשוב להיוועץ ביועצת ובפסיכולוגית הן לגבי תלמידים במעגלי הפגיעה השונים, הן לגבי הכיתה והאקלים הכיתתי והן לגבי תוכן המפגש.

יידוע ושיתוף

חשוב ליידע את כלל ההורים בדבר הפעילויות המתוכננות. בנוסף, **חשוב לשתף באופן אישי את הורי התלמידים שמצויים במעגלי פגיעה קרובים בדבר השיח ופעולות ההוקרה, ולחשוב עמם ועם ילדם על מידת מעורבותו בפעילויות ועל האופן בו יחוש מוגן.**

איזון פעולות ומסרים

חשוב לתכנן מבעוד מועד את השיחה ולהקפיד על מינון. יש להתאים את תוכן המפגש לגיל הלומדים. חשוב להימנע מתיאורים קשים של הלחימה והפציעה ויש לדבוק במטרות היוזם שהן הוקרת הפצועים, הבעת הערכה לתהליכי השיקום והצמיחה שהם חווים וחיבור לתקווה, לחוסן ולאחריות החברתית כלפיהם.

זמן אורור

לקראת חשיפת התלמידים להרצאה, לסרט או למפגש חשוב להכין אותם לתוכני המפגש ולצפוי להתרחש בו, להזכיר להם שאתם קשובים להם ולצדם. עם תום הפעילות חשוב לקיים שיח שמאפשר עיבוד של חוויית המפגש, ובהמשך מומלץ להקפיד על זמן אורור ולא לעבור מפעילות לפעילות ללא הפוגת ביניים.

לעזרתכם: מתווה לשיח כיתתי **בעל יסודי**
לקראת טקס, הרצאה או מפגש ולאחריהם,
בהקשר לאירועי השבעה באוקטובר

עקרונות בניהול השיח החינוכי ביום ההוקרה

שיח חינוכי

שיח אנושי שמאפשר לדבר בפשטות בגובה העיניים ולהיות יחד.

שיח רגשי-חברתי

מתן מקום להבעת רגשות, לתיאור מחשבות ולעיבוד החוויה האישית. חשוב לאפשר מרחב ביטוי בו התלמידים יוכלו לשזור גם ביטויי כאב וגם אמירות על חוסן ותקווה, מבלי שביטוי רגשי כזה או אחר ישתיק את הקולות האחרים או יבטל אותם. נשאל: "מי רוצה לשתף מה הוא מרגיש? מה הוא חושב? חשוב לי לשמוע אתכם."

שיח מוגן

שמאפשר ביטוי פתוח אך גם שומר על גבולות. הזמנות קטנות ופשוטות לשיח שנותנות מקום לשיתוף אך גם שומרות מפני הצפה בעומס מידע או תיאורים. במידה שתלמיד ישתף בתוכן שעלול להיות קשה לשאר התלמידים, נקשיב לו באהבה, נעצור אותו בעדינות ונאמר לו: "תודה שיתפת, דברייך חשובים לנו כל כך ואני אשמך להקשיב לך בפרטיות רק שנינו." בהמשך היום נפגש עמו ונשוחח עמו, נקשיב לדבריו ברגישות ובהתעניינות ונעזור לו לזהות מה חשוב לו שיקרה, למה הוא זקוק מאתנו ומה הוא רוצה לעשות כעת.

פתיחות וסובלנות

חשוב להעביר מראש מסר של פתיחות וקבלה לשם התמודדות עם השונות במוכנות לשיח, בידע ובעמדות בקרב התלמידים. מסר של סובלנות אשר יאפשר לתלמידים לחוש נוח לבטא שאלות, רגשות מורכבים ומחשבות. נאמר: "מרגישו נוח לשתף אנו לא חייבים להסכים אך אנו מכבדים וקשובים."

תפקידה של התקווה

בשיח ההוקרה חשוב לשזור הזמנה לביטוי תקווה וצמיחה כפרטים וככיתה. תקווה מושתתת על יצירת חיבור בין העבר לעתיד ומתייחסת לבניית עתיד טוב יותר. שיח על אירועי המלחמה עלול לעורר רגשות מורכבים וביניהם דכדוך, עצב, אי ודאות, דאגה, ופחד. מתוך כך ולצד הקושי הרגשי אנו שואפים לעזור לתלמידים לפתח עמדות אישיות של תקווה, מסוגלות ומשמעות – בעיקר לנוכח העובדה שהמלחמה עדיין נמשכת. נשאל: "מה עוזר לכם להרגיש תקווה?"

מאגרי כ"ח

כחלק מהשיח מומלץ להזמין את התלמידים לזהות את הניסיון שצברו השנה ואת "ארגז כלים" שהם פיתחו לעצמם כחלק מההתמודדות עם המלחמה. נשאל: "מה למצאתם של מצמצם השנה? אילו כוחות שלכם באו לידי ביטוי השנה? מה יציתם שזולר לכם?"

לאורך השיחה נשים לב לתלמידים שיביעו קושי או הצפה רגשית, למענם נשקול למתן את מידת העיסוק בנושא כך שיחושו מוגנים. בסוף השיחה נשוחח עמם, נקשיב להם ונהיה עמם. בהמשך נעדכן את היועצת והפסיכולוגית ואף את הוריהם ונלווה אותם בהתמודדות המתמשכת.

לסיים השיח והפעילות חשוב תמיד לכוון את התלמידים לעשייה והשפעה ולשאול:

- מה תוכלו לעשות כעת כדי לחוש תקווה, השפעה וביטחון? מה תצטרכו לשם כך? מה תרצו לבקש ממני או מחבריכם?
- מה אנחנו ככיתה וכפרטים יכולים לעשות כעת למען הפצועים ומשפחותיהם?